

...pianissimo...

...aneb balancování na hraně Ticha. Dne 2. 10. proběhl v kostele sv. Vavřince další koncert sdružení Konvergence, tentokrát s jednotící dramaturgickou linií zaměřenou na koncept ticha v hudbě a práce s ním. Prostor kaple kostela sv. Vavřince dokázal výborně rezonovat s hudbou znějící na koncertě. Opět se mi potvrdila již dříve získaná zkušenost, že je velmi důležité najít pro daný typ hudby odpovídající prostor, který je schopný znějící dílo dobře artikulovat.

První polovinu koncertu započala téměř půlhodinová kompozice **Palais de Mari** pro klavír Mortona Feldmana (1926 – 1987). Jedná se o jednu z posledních skladeb autora, kterou do jisté míry vyhověl přání své studentky Bunity Markus po časově koncentrovaném díle. Vytvořil až obdivuhodně soudržnou hudbu, ve které lze vysledovat několik myšlenkových návratů, které ve skladbách Feldmana představují určitou parafrázi jeho oblíbených vzorů perských koberců, jež s oblibou sbíral. Až mystickou hloubku vyznění pak dle mého názoru způsobuje Feldmanův cit pro stavbu frází – které jsou většinou jen několikatónové. To ve své době fascinovalo i francouzského skladatele Gérarda Griseye, který právě z tohoto důvodu označil Feldmana za “pravý příklad minimalistického přístupu”.

Druhá skladba večera “**Lied im Wüsten-Vogel Ton**” (**Píseň pouštního ptáka**) pro basovou flétnu a klavír od Waltera Zimmermanna (*1949) měla spíše melancholicko-expresivní charakter. Výchozím materiálem jsou autorem nahrané dětské písně, které dále transformuje a zpracovává do nových tvarů. Fragmenty originálního znění písně jsou pískány klavíristou...Hudba Mortona Feldmana, která působí značně ametricky, a také je tak důsledně vynotována. Lied im Wüsten-Vogel Ton je vlastně metricky pojatá. To určitě souvisí i s výchozím materiálem – tedy písně, které s sebou tento metrický parametr přinášejí. Škoda, že v průběhu skladby autor negoval výchozí konceptuální přístup, čímž zhruba od poloviny do konce pro mne ztrácela na soudržnosti. Kompozice zazněla v české premiéře.

Notturmo fragile pro housle, violu, kytaru a klavír Ondřeje Štochla (*1975) zakončila první polovinu koncertu. Pokud v předchozích dvou dílech platil ekvivalent slabě – pomalu, nyní Ondřej Štochl přišel s trochu jiným konceptem. Notturmo fragile je spíše gestické, než statické. Průzračně konsonantní hudba navozuje pocit klidu a pohody, který je pouze vzácně zneklidněn krátkým odstředivým hudebním gestem. Notturmo fragile je věnováno manželce autora jako poděkování za dosavadní podporu a je určitou oslavou její bytosti.

Druhá polovina koncertu potom patřila skladbě **Pianissimo** pro violu a live electronic Jakoba Ullmana (*1958). Dramaturgicky i fakticky bezesporu představovala vrchol večera. Po celou dobu trvání (půl hodiny) se hudba odvíjí v téměř neslyšné dynamice, jemné zvukové struktury jsou deklamovány převážně netradičním způsobem hry na violu. Part elektroniky (kterou dle autorových poznámek realizoval Jan Trojan) podle mého názoru představuje “hudebně-zvukově pojaté ticho”, viola jej následně rozpracovává dynamicky velmi jemnou gestikou. Zřídka kdy je možno sledovat tak důsledně čistou strukturální práci s elektronikou, která je nedílně spojena s nástrojovým zvukem a společně tvoří jednotlivý hudební organismus. Přitom je patrné, že obě vrstvy by nemohly fungovat jedna bez druhé. Výraz této pozoruhodné kompozice ve mne vzbuzoval dojem velmi pomalé chůze neosvětlenou noční krajinou, kdy se jednotlivé objekty postupně velmi pomalu a jen obrysově zjevují a zase zanikají v úplné tmě, která je tím vnímána jaksi hmotně. Důsledkem toho bylo naprosté vtažení do znějícího.

Pozoruhodný zážitek , ale především pozoruhodný výkon Ondřeje Štochla a Jana Trojana! Doufejme, že budu v budoucnu moci poznávat další kompozice Jakoba Ullmana.

V Praze 18. 10. 2012

Jiří Lukeš